प्रदेश युवा नीति- २०७९

बागमती प्रदेश

बागमती प्रदेश सरकार

युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय

हेटौँडा, नेपाल

२०७९

विषयसूची

भाग १ परिचय खण्ड

१.१ प्रस्तावना १
१.२ परिभाषा १
१.३ प्रदेशमा युवाको विद्यमान अवस्था २
१.४ समस्या, चुनौती, अवसर र सम्भावना ३
  १.४.१ समस्या र चुनौती ३
  १.४.२ अवसर र सम्भावना ४
१.५ युवा नीतिको आवश्यकता ४
१.६ युवाका मार्गदर्शक सिद्धान्त र मूल्य ५
  १.६.१ युवा मार्गदर्शक सिद्धान्त ५
  १.६.२ युवाका मूल्यहरू ६

भाग २ बागमती प्रदेश युवा नीति

२.१ दूरदृष्टि ७
२.२ ध्येय ७
२.३ लक्ष्य ७
२.४ उद्देश्य ७
२.५. नीति ८
२.६ रणनीति एवं कार्यनीति १०
  २.६.१ गुणस्तरीय, व्यावसायिक एवं जीवनोपयोगी शिक्षा १०
  २.६.२ रोजगारी र उद्यमशीलता विकास ११
  २.६.३ स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षा १२
  २.६.४ सहभागिता, स्वयंसेवा र परिचालन १३

२.६.५ सशक्तीकरण र नेतृत्व विकास १४
२.६.६ वैज्ञानिक खोज, प्रविधि र अन्वेषण १५
२.६.७ जलवायु परिवर्तन र वातावरण संरक्षण १६
२.६.८ कला, साहित्य, खेलकुद र मनोरञ्जन १६
२.६.९ साझेदारी तथा सहकार्य १६

भाग ३ नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था

३.१ नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्था १८
३.२ संस्थागत व्यवस्था १८
३.२.१ प्रदेश युवा विकास तथा नीति कार्यान्वयन निर्देशक समिति १८
३.३.२ युवा विकास तथा नीति कार्यान्वयन कार्यकारी समिति १९
३.३ स्रोत-साधनको व्यवस्था १९
३.४ नीति कार्यान्वयन योजना २०
३.५ नीति कार्यान्वयनका जोखिम र न्यूनीकरणका उपाय २०
३.६ अन्य नीतिसँगको सम्बन्ध २१
३.७. नीति कार्यान्वयनको जिम्मेवारी २१
३.८ नीतिको कार्यक्षेत्र २१
३.९ अनुगमन र मूल्याङ्कन २१

भाग १ परिचय खण्ड

१.१ प्रस्तावना

युवा इतिहासका निर्माता, वर्तमानका पहरेदार र भविष्यका कर्णाधार भएकाले युवालाई देशको मेरुदण्ड मानिन्छ । युवाको सक्रिय सहभागिताकै कारण विगतका विभिन्न परिवर्तनकारी सामाजिक-राजनीतिक आन्दोलन सम्भव भएका हुन् । यसर्थ युवाका सबालको वैज्ञानिक ढङ्गले सम्बोधन गरी सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक र सांस्कृतिक रूपान्तरणमा अग्रसर गराउनु नै बागमती प्रदेश समृद्धिको आधार तयार गर्नु हो ।

युवा सिर्जनशीलता, जागरुकता, गतिशीलता र परिवर्तनका पर्याय हुन् । त्यसकारण युवा सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक र सांस्कृतिक रूपान्तरणका लागि भएका जनआन्दोलन, जनयुद्ध वा जुनसुकै परिवर्तनकारी सङ्घर्षको निर्णायक शक्तिका रूपमा स्थापित छन् । मूलुकको इतिहास युवाको बलिदानबाट निर्माण भएको छ भने वर्तमान र भविष्य अर्थात् देशको समृद्धि पनि युवामै निर्भर हुन्छ । नेपालको युवा जनसङ्ख्या हेर्दा पनि यो तथ्य पुष्टि हुन्छ । २०७८ सालको जनगणनाको प्रारम्भिक नतिजाअनुसार नेपालको कूल जनसङ्ख्या २,९१,९२,४८० रहेको छ । बागमती प्रदेशमा जम्मा जनसङ्ख्या ६०,८४,०४२ रहेको छ । जुन जम्मा जनसङ्ख्याको २०.८४ प्रतिशत रहेको छ । २०७८ को प्रारम्भिक जनगणना अनुसार, नेपालमा युवाको जनसङ्ख्या ३९.५ प्रतिशत रहेको छ जसमध्ये बागमती प्रदेशमा युवाको जनसङ्ख्या ३५.९ प्रतिशत रहेको छ । बागमती प्रदेशमा युवाको सङ्ख्याको अनुपातमा युवाको नीति, निर्माण र नेतृत्व तहमा आवश्यक मात्रामा प्रतिनिधित्व हुन सकिरहेको छैन भने युवाका आवश्यकता र चाहनाको उचित सम्बोधनसमेत हुन सकिरहेको छैन । नेपालको संविधान, पन्ध्रौं पञ्चवर्षीय योजना २०७६/७७-२०८०/८१, राष्ट्रिय युवा नीति २०७२, युथ भिजन-२०२५ र बागमती प्रदेशको पहिलो आवधिक योजना २०७६/७७-२०८०/८१ तथा संयुक्त राष्ट्र सङ्घले निर्धारण गरेका दिगो विकास लक्ष्यले समेत युवाको सर्वाङ्गीण विकासमा जोड दिएको छ । बागमती प्रदेशको समृद्धिका लागि युवालाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन गुणस्तरीय शिक्षा, व्यावसायिक तथा प्राविधिक तालिम, रोजगारीको उपलब्धता, उद्यमशीलता एवं नेतृत्व विकास गराई सक्षम युवा विकास गर्न अपरिहार्य रहेकाले प्रदेश युवा नीति- २०७९ तर्जुमा गरिएको हो ।

१.२ परिभाषा

क. 'युवा' भन्नाले १६ देखि ४० वर्ष उमेर समूहका महिला, पुरुष र यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसङ्ख्यकलाई बुझ्नुपर्ने छ ।

ख. 'लक्षित समूहका युवा' भन्नाले सहरी र ग्रामीण क्षेत्रका विद्यार्थी युवा, शिक्षालय बाहिरका युवा, विदेशबाट फर्किएका युवा, बेरोजगार युवा, प्रवासी युवालाई जनाउने छ ।

ग. 'विशेष प्राथमिक समूहका युवा' भन्नाले द्वन्द्व प्रभावित, अपाङ्गता भएका, लोपोन्मुख, सीमान्तकृत, अल्पसङ्ख्यक, दलित, मुस्लिम, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसङ्ख्यक एवं बहिष्करणमा पारिएका र सिपविहीन युवालाई जनाउने छ ।

घ. 'प्राथमिक समूहका युवा' भन्नाले नेपालको संविधानले प्राथमिकतामा राखेका आदिवासी-जनजाती, मधेसी, महिला, दलित युवालाई जनाउने छ ।

ङ. 'द्वन्द्व प्रभावित युवा' भन्नाले २०५२ फागुन १ देखि २०६३ मङ्सिर ५ गतेसम्म नेपालमा भएको जनयुद्ध र युद्धप्रभावित परिवारका युवालाई जनाउने छ ।

च. 'अपाङ्गता भएका युवा' भन्नाले मानसिक तथा शारीरिक अशक्तता भएका सबै प्रकारका युवालाई जनाउने छ ।

छ. 'जोखिममा रहेका युवा' भन्नाले प्राकृतिक प्रकोप प्रभावित, एच.आई.भी/एड्स सङ्क्रमित, बेचबिखनमा परेका, यौन हिंसा तथा घरेलु हिंसा पीडित, लागु औषध प्रयोगकर्ता, सडकमा रहेका, यौनकर्मी, स्वदेश तथा विदेशमा जोखिमयुक्त श्रममा संलग्न युवालाई जनाउने छ ।

ज. 'सीमान्तकृत समुदायका युवा' भन्नाले भौगोलिक, जातीय, भाषिक, सांस्कृतिक, लैङ्गिक तथा वर्गीय आधारमा सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रमा सेवासुविधाबाट वञ्चित, अति सीमान्तकृत, सीमान्कृत र लोपोन्मुख समुदाय, एवं प्रदेश विकासको मूलधारमा नरहेका युवालाई जनाउने छ ।

१.३ प्रदेशमा युवाको विद्यमान अवस्था

सात प्रदेशमध्ये युवा विकास सूचकाङ्कमा बागमती प्रदेश अगाडि रहेको छ । जीवनोपयोगी शिक्षा, सिप र उद्यमशीलता विकास, नेतृत्व विकास तथा युवा सशक्तीकरण मार्फत युवालाई प्रदेश विकासको मूलधारमा ल्याउने सम्भावना देखिन्छ । स्वदेशमा रोजगारीका अवसरको अपर्याप्तता, युवामा लगानीको कमी, गरिबी लगायतले युवा पलायन दिनानुदिन बढ्दो क्रममा रहँदा देश युवाविहीनताउन्मुख छ । दैनिक लगभग आधा दर्जन युवाको लास नेपाल भित्रिरहेको स्थिति छ भने स्वदेशमै रहेका युवामा समेत वितृष्णा तथा मानसिक तनावका कारण आत्महत्या गर्ने युवाको सङ्ख्या बढ्दो छ । प्रतिवर्ष श्रम बजारमा ५ लाख युवा आउने भए तापनि अझै कूल जनसङ्ख्याको २.३ प्रतिशत पूर्ण बेरोजगार तथा ३० प्रतिशत अर्धबेरोजगार छन् । खाडीलगायत अन्य मूलुकमा चुनौतीपूर्ण रोजगारीका लागि युवा विदेशिन बाध्य छन् ।

सशस्त्र संघर्ष पश्चात् युवाको नीति, निर्माण र निर्णय प्रकृयामा सहभगितामा केही हदसम्म सुधार आएको भए तापनि आवश्यक मात्रामा अझै सहभागिता सुनिश्चित हुन सकिरहेको छैन । विविध कारणले युवा विदेसिन बाध्य छन्, जसले गर्दा ठुला पुँजी पलायनसमेत भइरहेको छ । स्वदेशमा रहेका बेरोजगार युवालाई आर्थिक उत्पादन र सिपसँग जोड्न सकिएको छैन । सीमान्तकृत, अल्पसङ्ख्यक,

आदिवासी, दलित, मधेशी र अपाङ्गता भएका युवामा बेरोजगारी दर उच्च रहेको देखिन्छ । प्राथमिक र विशेष प्राथमिक क्षेत्रका युवाको रोजगारीमा मात्र होइन खेलकुद र कला क्षेत्रमा पनि उपस्थिति अत्यन्तै न्यून रहेको छ । त्यसैले युवाको शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी, गाँस, बास, कपास र मनोरञ्जनको आवश्यकता पूरा गरी सिप र नेतृत्व विकासका माध्यमद्वारा बागमती प्रदेशका युवाको उज्जवल भविष्य सुनिश्चित गर्नु देखिन्छ ।

बागमती प्रदेशमा युवाका तमाम् सबालको सम्बोधन गरी प्रदेश विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन नीतिगत तथा योजनाको तहमा प्रदेशको प्रथम आवधिक योजना २०७६/७७-२०८०/८१, प्रदेश युवा परिषद् ऐन २०७६, प्रदेश युवा परिषद् नियमावली २०७७ र संस्थागत रूपमा युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्रदेश खेलकुद परिषद् र प्रदेश युवा परिषद् क्रियाशील छन् । नीतिगत लक्ष्य हासिल गर्न युवालाई बागमती प्रदेश विकासको स्रोत र सम्पतिका रूपमा ग्रहण गर्नु पर्दछ । सामाजिक न्याय, विकास र समृद्धि सुनिश्चित गर्दै सामाजिक, सांस्कृतिक रूपान्तरणका लागि युवा तथा खेलकुद हेर्ने मन्त्रालय र प्रदेश युवा परिषद्ले अझ तीव्र गतिमा सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, विभिन्न निकाय एवं युवाको क्षेत्रमा कार्यरत गैरसरकारी संस्था र निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा योजनाबद्ध ढङ्गलै वैज्ञानिक विधि निर्धारण गरी कार्यसम्पादनलाई अझ प्रभावकारी बनाउन जरुरी देखिन्छ ।

१.४ समस्या, चुनौती, अवसर र सम्भावना

१.४.१ समस्या र चुनौती

१.४.१.१ समस्या

युवाको विकासका लागि सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले पर्याप्त प्राथमिकता दिन नसक्नु, समय सापेक्ष नीति तथा कानुनको अभाव, र स्रोत-साधनको अभाव, व्यावहारिक शिक्षा र उत्पादन प्रणालीको अभाव, रोजगारीका पर्याप्त अवसर सिर्जना गर्न नसक्नु, सिप र उद्यमशीलतामा युवालाई जोड्न नसक्नु, स्वदेशभित्र अवसरको अभावमा युवा जनशक्ति पलायन हुनु, युवालाई उत्पादन र अध्ययन-अनुसन्धानमा लगाउन नसक्नु, युवामा सकारात्मक सोचको कमी र राष्ट्रमै केही गर्न सक्ने वातावरण विकास गर्न नसक्नु, राजनीतिक अस्थिरता र भ्रष्टाचारले युवामा वितृष्णा जागृत हुनु, राजनीतिक नेतृत्व तथा कर्मचारीतन्त्र युवाको विकासमा उदासीन रहनु, युवाको सिप विकास र स्वरोजगार प्रर्वद्धनमा न्यून लगानी, स्वदेशमा रोजगारी, उद्यमशीलता र आयआर्जनको पर्याप्त अनुकूल वातावरण नहुनु, समाजमा कुनै न कुनै रूपमा अशान्ति कायम रहनु, उद्यमशीलताका लागि लगानीको राम्रो व्यवस्था नहुनु जस्ता समस्या देखिएका छन् ।

१.४.१.२ चुनौती

युवाको इच्छा र आवश्यकता अनुसार काम गर्ने वातावरण सिर्जना गर्नु, पर्याप्त मात्रामा युवालक्षित बजेट कार्यक्रम विनियोजन गर्नु, श्रमको सम्मानको वातावरण तयार गर्नु, श्रम बजारको माग र श्रम शक्तिका बिचमा प्रभावकारी समन्वय गर्नु, विश्व भूमण्डलीकरण तथा उदारीकरणले गर्दा देखा परेका विकृति-विसङ्गति र उपभोक्तावादको प्रभाव न्यूनीकरण गर्नु, युवामा सिर्जनात्मकता बृद्धि गर्नु, युवाको विकास र राष्ट्रको समृद्धिका लागि विज्ञान तथा प्रविधिको पर्याप्त सदुपयोग गर्नु, सामाजिक सञ्जाल तथा डिजिटल उपकरणहरूको दुरूपयोगलाई दुरुत्साहित गर्नु, खराब आचरण र कुलतमा युवाको संलग्नतालाई रोकेर युवाको सर्वाङ्गीण विकास गर्नु गम्भीर चुनौतीका रूपमा रहेका छन् ।

१.४.२ अवसर र सम्भावना

बागमती प्रदेशमा देशको राजधानीसमेत पर्नु र युवा उमेरका जनसङ्ख्या ठुलो मात्रामा हुनुले सामाजिक रूपान्तरण तथा भौतिक र आर्थिक विकासका गतिविधि कार्यान्वयनमा सहज हुनुका साथै विदेसिएका युवा स्वदेश फर्किंदा ज्ञान र सिपसहित आउने भएकाले युवाको ज्ञान र सिपलाई प्रदेशको विकासमा अधिकतम परिचालन गर्न सकिने, युवा जनसङ्ख्यालाई कृषिको विकास र आधुनिकीकरणमा लगाउन सकिने, युवाको सहभागिता र परिचालनबाट मानवीय, आर्थिक र भौतिक विकास तीव्र गतिमा गर्न सकिने, आन्तरिक उत्पादन बृद्धि गरी आयात सङ्कुचन गर्न सकिने, युवालाई विज्ञान-प्रविधिको खोज-अनुसन्धानमा लगाउन सकिने तथा युवाको सहभागितामा सभ्य, समुन्नत र समृद्ध समाज निर्माणको अभिलाषा सहजै पूरा गर्न सकिन्छ । विज्ञान र प्रविधिको विकासले युवा उद्यम र उद्यमशीलतामा सहयोग पुग्नु, राष्ट्रिय युवा नीति, युथ भिजन २०२५ को कार्यान्वयनले पनि युवाका लागि अवसर सिर्जना गरेको छ । स्थानीय तहमा ठुलो सङ्ख्यामा युवा जनप्रतिनिधि निर्वाचित हुनुले आगामी दिनमा यसले सकारात्मक प्रभाव पार्ने आशा गर्न सकिन्छ । बागमती प्रदेशमा युवा वैज्ञानिक प्रोत्साहन कोष, प्रादेशिक शिक्षा नीति, प्रादेशिक विज्ञान प्रविधि तथा नवप्रवर्तन नीतिको कार्यान्वयन आदिबाट युवाको विकासमार्फत बागमती प्रदेशको समृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ । अतः प्रदेशका युवाको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषणका आधारमा युवा विकासका विद्यमान समस्या तथा चुनौती सम्बोधन गरी उपलब्ध सम्भावना र अवसरलाई आत्मसात गरी अगाडि बढ्नु बागमती प्रदेशको आवश्यकता हो । त्यही आवश्यकता पूरा गर्नतर्फ प्रस्तुत प्रदेश युवा नीति लक्षित छ ।

१.५ युवा नीतिको आवश्यकता

युवाका इच्छा, चाहना र आवश्यकतालाई सम्बोधन गरी प्रदेशको विकासमा एकाकार गराउन, युवाका समस्या र चुनौतीको पहिचान र त्यसको निराकरण गरी सम्भावना र अवसरको प्रवर्द्धन गर्न, व्यावसायिक शिक्षा र रोजगारीको प्रत्याभूतिसहित उद्यमशीलता र नेतृत्व विकास सुनिश्चित गर्न, स्वयम्सेवी र श्रमप्रति सम्मान भाव जागृत गर्न, स्वस्थ एवं प्रतिस्पर्धी खेलाडी उत्पादन गर्न, देश विकासका साझेदार, सामाजिक न्यायका पर्याय, रुढिवादी सामाजिक मानोविज्ञान र संरचनाका विपरीत वैज्ञानिक समाज निर्माणको अगुवा शक्तिका रूपमा प्रोत्साहित गर्न, गतिशील, सिर्जनशील र वैज्ञानिक

युवा उत्पादान गरी बागमती प्रदेश समृद्धिको मेरुदण्डका रूपमा युवाको भूमिका प्रवर्द्धन गर्न प्रदेश युवा नीतिको आवश्यकता महसुस गरिएको हो । बागमती प्रदेशबाट युवा प्रतिभा पलायन रोकी प्रदेशमै अवसरको सिर्जना गर्न र अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अपाङ्गता भएका, द्वन्द्व प्रभावित, मधेशी, जनजाती, दलित, मुस्लीमलगायतलाई विशेष सम्बोधन गर्नका लागि प्रदेश युवा नीतिको आवश्यकता परेको हो । युवाको अर्थपूर्ण सहभागिता र परिचालनमार्फत बागमती प्रदेश सरकारले लिएको विकास र समृद्धिको लक्ष्य हासिल गर्न युवा नीति सहयोगी हुने छ ।

युवामा अन्तर्निहित क्षमता प्रस्फुटनका माध्यमद्वारा आत्मविश्वास वृद्धि गर्न, युवालाई रुढिवादी सोचबाट मुक्त गरी गतिशील बनाउन, युवाका समस्या र अवसरको पहिचान गर्न, युवाको पहलमा सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक रूपान्तरणका माध्यमद्वारा वैज्ञानिक समाज निर्माण गर्न, युवाको जोस र साहसलाई देश विकासमा समाहित गर्न, सामाजिक तथा आर्थिक गैरकानुनी गतिविधिबाट मुक्त गरी सकारात्मक सामाजिकीकरण गर्न, नीति तथा योजना निर्माण र नेतृत्व तहमा युवाको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरी नेतृत्वदायी भूमिकामा स्थापित गर्न, खेलकुद र कलाका माध्यमद्वारा बागमती प्रदेशको विकासमा योगदान गर्न सक्ने बनाउन, गरिबी तथा सामाजिक असमानता न्यूनीकरणका लागि युवाको सर्वाङ्गीण विकासमार्फत बागमती प्रदेशको समृद्धि हासिल गर्न युवाकेन्द्रित लक्ष्य, उद्देश्य, नीति, कार्यनीति र संस्थागत संरचना अपरिहार्य रहेकाले प्रदेश युवा नीति तर्जुमा गर्नु वाञ्छनीय ठानिएको हो ।

१.६ युवाका मार्गदर्शक सिद्धान्त र मूल्य

१.६.१ युवा मार्गदर्शक सिद्धान्त

(क) **समावेशीता :** विभिन्न पृष्ठभूमिका युवालाई स्रोत, साधन, सेवा र अवसरहरू समान सहजताका साथ पहुँच उपलब्ध गराउने ।

(ख) **जबाफदेहिता :** युवासम्बन्धित सबै क्रियाकलापहरूमा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन गर्ने ।

(ग) **उपलब्धता :** युवाको सर्वाङ्गीण विकासका लागि आवश्यक स्रोत, साधन, ज्ञान, सिपको उपलब्धतामा ध्यान दिने ।

(घ) **सहयोग :** युवाको विकासका लागि सरकार, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रबाट सहयोग गर्ने ।

(ङ) **सशक्तीकरण :** लक्षित समूहका युवा, प्राथमिकता र विशेष प्राथमिकताका क्षेत्रका युवाको सबलीकरण र सशक्तीकरणमा सबै क्षेत्रले ध्यान दिने ।

(च) **सहभागिता :** सरकार, सदन तथा सबै नेतृत्व तह, विकास निर्माणमा युवाको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

(छ) **पारदर्शिता :** युवासम्बन्धित सबै क्रियाकलापहरूमा पारदर्शिताको नीति अख्तियार गर्ने ।

(ज) **विषयविज्ञता :** युवाको रुचिअनुसारको विषयमा विज्ञाता हासिल गर्ने वातावरण सिर्जना गर्ने ।

(झ) **नैतिकता :** सबै क्षेत्रमा नैतिकवान् युवा विकास गर्ने ।

१.६.२ युवाका मूल्यहरू

(क) **प्रतिबद्धता :** आफ्नो र समाजको विकासमा प्रतिवद्ध युवा

(ख) **सहानुभूति :** युवाका आवश्यकता र चुनौतीहरूको सहानुभूतिपूर्ण बुझाइ

(ग) **जिम्मेवारी :** परिवार, समाज र राज्यको समग्रतामा जिम्मेवारी लिन थप सक्षम बनाउने

(घ) **इमान्दारी :** सबै क्षेत्रमा इमान्दार युवा

(ङ) **पारस्परिक सम्मान :** एकअर्कामा सम्मान बढाबा तथा कुनै पनि जात, वर्ग, धर्म, लिङ्ग, वर्ण, भूगोलका आधारमा कसैलाई भेदभाव नगर्ने परिपाटीको विकास

(च) **सेवा :** युवाको योगदान र सेवाको कदर तथा स्वंयसेवी भावना विकास

(छ) **अहिंसा :** युवामा अहिंसाको मनोवृति विकास

(ज) **अग्रसरता :** हरेक सकारात्मक काममा अग्रसर हुन प्रेरित गर्ने

(झ) **सकारात्मक सोच र उत्प्रेरक :** सकारात्मक सोचको विकास गरी उत्प्रेरणा जगाउने र उत्प्रेरक बन्न सिकाउने ।

(ञ) **पहलकर्ता :** राम्रो कामको सुरु, प्रभावकारी कार्यसम्पादनका लागि पहलकर्ता तथा परिवर्तन प्रतिनिधिको रूपमा विकास गर्ने ।

भाग २ बागमती प्रदेश युवा नीति

२.१ दूरदृष्टि

युवाका समस्या तथा चुनौतीको वैज्ञानिक ढङ्गले समाधान गर्दै युवाका मौलिक हकअधिकार सम्बोधन गरी सार्थक सहभागिता र परिचालनका माध्यमद्वारा बागमती प्रदेशको विकास र समृद्धि हासिल गर्न प्रदेश युवा नीतिको दुरदृष्टि यसप्रकार रहेको छ :

“दिगो विकास र समृद्धिका लागि सिर्जनशीलता र उद्यमशीलता प्रर्वद्धन,

बागमती प्रदेशमा युवाको अर्थपूर्ण सहभागिता, सशक्तीकरण र रूपान्तरण ।”

२.२ ध्येय

युवा सशक्तीकरण र नेतृत्व विकासका माध्यमद्वारा सबल, सक्षम, कर्तव्यनिष्ठ, उद्यमी र सदाचरयुक्त युवा तयार गरी प्रदेशको सामाजिक, आर्थिक र राजनीतिक रूपान्तरण हासिल गर्नु प्रदेश युवा नीतिको ध्येय रहेको छ ।

२.३ लक्ष्य

युवालाई प्रदेश विकासको मूलप्रवाहमा समाहित गरी सामाजिक न्याय, मानवीय, आर्थिक र भौतिक विकाससहितको समृद्धि हासिल गर्न युवाको गुणात्मक क्षमता विकास गर्नु प्रदेश युवा नीतिको लक्ष्य रहेको छ ।

२.४ उद्देश्य

युवालाई गुणस्तरीय शिक्षा र जीवनोपयोगी सिप प्रदान गरी सबै क्षेत्रमा स्वरोजगार र उद्यमशीलताको विकास गर्दै युवा जनशक्तिलाई उत्पादन वृद्धिमा केन्द्रित गरी आर्थिक-सामाजिक-मानवीय विकासका माध्यमबाट समृद्ध प्रदेश निर्माण गर्नु यस नीतिको मूल उद्देश्य हुने छ । यस नीतिको थप उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेका छन् :

१. श्रममा सहभागी र श्रमको सम्मान गरी आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माणमा योगदान गर्न सक्ने उद्यमशील र सकारात्मक सोचयुक्त युवा तयार गर्न गुणस्तरीय शिक्षा र सिप तथा नेतृत्व विकासका अवसर विस्तार गरी सबै अवस्थाका युवालाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउने

२. विज्ञानसम्मत समाज निर्माणका लागि खोज, अध्ययन-अनुसन्धान तथा अन्वेषण अनुकूल वातावरण र अवसर सिर्जना गरी वैज्ञानिक सोचयुक्त युवा जनशक्ति तयार पार्ने

३. खेलकुद, योग, व्यायाम र शारीरिक अभ्यासका माध्यमबाट युवाको शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक तथा संवेगात्मक पक्षको समुचित विकास गरी स्वस्थ, उच्च मनोबलयुक्त, नैतिकवान्, इमानदार र सकारात्मक सोचयुक्त युवा तयार गर्ने,

४. सबै वर्ग, लिङ्ग, जात, क्षेत्रका युवाको आधारभूत अधिकार सुनिश्चित गर्दै नीति-योजना निर्माण र नेतृत्व तहमा समानुपातिक-समावेसी प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरी समृद्धिको अगुवा शक्तिका रूपमा स्थापित गर्ने ।

५. स्थानीय तहसम्मै संरचनागत आधार तयार गरी नीति निर्माण, कार्यान्वयन र प्रभाव लेखाजोखासम्मका सबै चरणमा युवाहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता गराउने ।

६ युवालाई सामाजिक दायित्वबोध गराउन सामाजिक विकासका विभिन्न क्षेत्रमा स्वयंसेवकका रूपमा संलग्न गराउने ।

७. दिगो विकास लक्ष्य, नेपाल सरकारको आवधिक योजनाले अवलम्बन गरेका युवासम्बन्धी लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न पैरवी गर्ने तथा जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण, वातावरण संरक्षण र पारिस्थितिक दिगोपनाका लागि युवाको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

२.५. नीति

बागमती प्रदेशको युवा नीतिले लिएका सङ्कल्प, लक्ष्य र उद्देश्यहरू हासिल गर्न देहाय बमोजिमका नीति अवलम्बन गरिने छ :

१. उमेरअनुसार युवाका आवश्यकता र प्राथमिकता फरक हुने भएकाले युवाको उमेरलाई १६ देखि २४ र २५ देखि ४० वर्षमा वर्गीकरण गरी सोही आधारमा युवा विकासका कार्यक्रम निर्माण गरी लागु गरिने छ ।

२. युवालाई नेपाली समाजको निर्माण, त्यसको सैद्धान्तिक स्रोत र समाज विकासको ऐतिहासिक तथ्य बोध गराई गतिशील समाज निर्माणका लागि सामाजिक न्याय, मानवअधिकार, राष्ट्र, राष्ट्रिय एकता र सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रप्रति प्रतिबद्ध बनाउँदै बागमती प्रदेशको दीर्घकालीन विकासको संवाहक शक्तिका रूपमा विकास गरिने छ ।

३. दिगो विकास, शान्ति र समृद्धि सुनिश्चित गर्न प्रदेशका सबै तह र क्षेत्रमा युवाको प्रतिनिधित्व एवं नेतृत्वदायि भूमिका सुनिश्चित गर्दै युवालाई समाज परिवर्तनको निर्णायक शक्तिका रूपमा विकास गरिने छ ।

४. समाजमा विद्यमान विभेद, कुरीति, अन्धविश्वास विस्थापनका लागि युवामा वैज्ञानिक चेतना विकास गर्ने प्रकृतिका समाजवादी योजना र कार्यक्रम निर्माण गरी लागु गरिने छ ।

५. गुणस्तरीय शिक्षामा अवसर र पहुँच सुनिश्चित गर्दै व्यवसायिक र जीवनोपयोगी शिक्षाका माध्यमबाट राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिपर्धा गर्न योग्य सक्षम र सिर्जनशील युवाशक्ति तयार गरिने छ ।

६. युवाको जनसाङ्ख्यिक लाभको अधिकतम उपयोग गर्दै समृद्ध प्रदेश निर्माण गर्न प्रदेशको विकास निर्माणमा युवाको भूमिका विस्तार तथा व्यापक बनाइने छ । युवामा उद्यमशीलता विकास गर्ने, उत्पादनशील काममा अभिप्रेरित गर्ने तथा रोजगारीको उचित वातावरण सिर्जना गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

७. युवाको नेतृत्व क्षमता विकासका लागि अन्य प्रदेश एवं सङ्घीय सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गरी बागमती प्रदेशका युवालाई स्वदेश तथा विभिन्न देशका अध्ययन-अवलोकन-भ्रमणको अवसर उपलब्ध गराइने छ ।

८. दिगो विकास र समृद्धिका लागि विज्ञान-प्रविधिको उच्चतम उपयोग गर्न युवालाई वैज्ञानिक खोज, अन्वेषण, नवप्रवर्द्धन एवं अध्ययन-अनुसन्धानका लागि उचित वातावरण तयार गरी प्रोत्साहन गरिने छ । साथै युवामा अर्न्तनिहित प्रतिभा प्रस्फुटन एवं सिप र क्षमता विकासका लागि विशेष लगानी र कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

९. प्रदेशका युवाको स्वास्थ्य र शारीरिक तन्दुरुस्तिका लागि गुणस्तरीय र सुलभ स्वास्थ्य सेवामा पहुँच विस्तार गरी मानसिक र शारीरिक स्वास्थ्य स्तर अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम प्राथमिकतासाथ सञ्चालन गरिने छ ।

१०. युवालाई नैतिक आचरण, योग, ध्यान, शारीरिक व्यायाम, प्राकृतिक चिकित्सा, आत्मसुरक्षा तालिम र खेलकुदका माध्यमबाट कुलत, हिंसा, दुर्व्यसन र गैरसामाजिक आचरण तथा क्रियाकलापबाट मुक्त गर्दै उपलब्धिमूलक र उत्पादनमूलक कार्यमा संलग्न हुने अवसर प्रदान गरिने छ ।

११. युवामा नैतिकता, अनुशासन, चारित्रिक तथा व्यावसायिक गुण विकास गरी देश र समाजप्रति जबाफदेही र उत्तरदायित्व वहन गर्ने, श्रमप्रति सम्मान गर्ने, सकारात्मक सोचयुक्त युवाशक्ति निर्माण गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

१२. प्रदेशभित्र श्रमको सम्मान गर्ने संस्कृति र उद्यममैत्री वातावरण निर्माण गरी युवा प्रतिभा एवं श्रमशक्ति पलायन दरलाई क्रमिक रूपमा न्यूनीकरण गर्न स्वदेशमै रोजगारी सिर्जनामा योगदान पुग्ने कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिने छ ।

१३. खेलकुदलाई शारीरिक तन्दुरुस्ती, राष्ट्रिय एकता र अन्तर्राष्ट्रिय पहिचान अभिवृद्धिको माध्यमका रूपमा विकास गर्न सङ्घीय सरकार र स्थानीय तहसँगको समन्यव र सहकार्यमा युवालाई खेलकुद क्षेत्रमा आकर्षित गरी प्रतिस्पर्धात्मक र सक्षम खेलाडी उत्पादन गर्न उचित कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।

१४. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुदमा प्रभावकारी एवं परिणाममुखी प्रदर्शन गर्न सक्ने गरी खेलाडीको वृत्ति विकासमा जोड दिँदै प्रदेशको भौगोलिक विशेषतासँग जोड्ने, परम्परागत, साहसिक खेल, कला र संस्कृतिलाई पर्यटन र मनोरञ्जनसँग जोडी खेलकुदको वैज्ञानिक र व्यावसायीकरण गरिने छ ।

१५. समाजमा विद्यमान वर्गीय, जातीय, लैङ्गिक र क्षेत्रीय विभेद अन्त्य गरी प्राथमिकता तथा विशेष प्राथमिकताको समूहका युवालाई सामाजिक न्याय र सकारात्मक विभेदका आधारमा निश्चित समयसम्म सेवा सुविधासहित शिक्षा, स्वास्थ्यसेवा तथा रोजगारमा विशेष अवसर एवं सहुलियतको व्यवस्था गरी सामाजिक न्यायको प्रत्याभूति दिलाइने छ ।

१६. युवामा सामाजिक दायित्वबोध तथा चरित्रनिर्माण गर्न र राष्ट्रियताको भावना विकास गर्न वातावरण संरक्षण, सरसफाइ, शिक्षा, स्वास्थ्य र सामाजिक जागरण तथा विपद् व्यवस्थापनमा व्यापक रूपमा युवा स्वयंसेवक परिचालन गरिने छ ।

२.६ रणनीति एवं कार्यनीति

२.६.१ गुणस्तरीय, व्यावसायिक एवं जीवनोपयोगी शिक्षा

१. शिक्षालाई वैज्ञानिक, जीवनोपयोगी र सिपमूलक बनाउन पाठ्यक्रम परिमार्जन गर्नुका साथै शैक्षिक पूर्वाधारको स्तरोन्नति र जनशक्तिको क्षमता विकास गरिने छ ।

२. शिक्षामा सूचना-प्रविधिको उपयोगमा जोड दिनुका साथै कक्षा ९ देखि प्राविधिक धारको विस्तारमा जोड दिइने छ । पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रमलाई स्थानीय तहको समन्वयमा शैक्षिक संस्थामा कार्यान्वयन गरिने छ ।

३. वर्तमान शिक्षा प्रणालीमा सुधार गरी शैक्षिक क्षेत्रको पुनर्संरचना मार्फत नेपाली समाजको विकासक्रम, त्यसको सैद्धान्तिक स्रोत, समाजमा प्रकट भएका विभिन्न प्रकृतिका विभेद र असमानता उत्पत्तिको कारण तथा सुशासन जस्ता विषयवस्तु पाठ्यक्रममा समावेश गरी सामाजिक न्याय एवं सुशासनमैत्री युवा शक्ति उत्पादन गरिने छ ।

४. प्रदेशबाट युवा निरक्षरता उन्मूलन गर्नुका साथै श्रम बजारको मागअनुरूप प्राविधिक, व्यावसायिक र जीवनोपयोगी शिक्षालाई सबै स्थानीय तहसम्म विस्तार गरिने छ । गुणस्तरीय शिक्षाको पहुँचमा विद्यमान शैक्षिक असमानता न्यूनीकरणका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

५. शिक्षामा प्रदेश सरकारको लगानी वृद्धि गरी उच्च माध्यमिक तहसम्मको शिक्षालाई क्रमशः निःशुल्क तथा अनिवार्य बनाउने तथा सबै अवस्थाका युवाको व्यावसायिक शिक्षामाथिको समतामूलक पहुँच सुनिश्चित गरिने छ ।

६. युवालाई गुणस्तरीय र व्यावसायिक शिक्षा प्रदान गर्न 'स्मार्ट व्यवस्थापन प्रणाली'को विकास गरिने छ । सिकाइ र मूल्याङ्कन विधिमा समायानुकूल सुधार गरिने छ ।

७. शिक्षामा लैङ्गिक समानता कायम गरी विशेष प्राथमिकताको क्षेत्रमा रहेका युवा विद्यार्थीलाई सकारात्मक विभेदको नीतिअनुसार आवश्यक सहयोग गरी माग र आवश्यकता अनुसारको शिक्षामा पँहुच सुनिश्चित गरिने छ ।

८. प्रदेशलाई आवश्यक दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न उच्च शिक्षा हासिलका लागि आर्थिक अभाव भएका युवालाई वित्तीय संस्थामार्फत सहज शैक्षिक प्रमाणपत्रका आधारमा कर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइने छ । व्यावसायिक तालिम र सिपमूलक शिक्षालाई विशेष प्राथमिकता दिइने छ ।

९. सामाजिक न्याय, मानवीय, आर्थिक र पूर्वाधार विकासलाई टेवा पुग्ने गरी अनौपचारिक शिक्षाका विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

१०. युवालाई श्रमबजारको मागमा आधारित सिपमूलक तालिम प्रदान गरी रोजगार र स्वरोजगारका अवसर उपलब्ध गराई विदेशी श्रमशक्तिलाई क्रमश: विस्थापित गर्दै लगिने छ । साथै, कृषि, पर्यटन, उद्योग, पूर्वाधार निर्माण, हस्तकला, जडिबुटीलगायतका विषयमा पर्याप्त जनशक्ति उत्पादन गर्न प्रादेशिक प्राविधिक विश्वविद्यालय स्थापना गरिने छ ।

११. युवालाई जीवन जिउने कला सिकाउँदै संस्कृति, प्रकृति, मानवता, विज्ञान, नैतिक मूल्य मान्यता, सामाजिकीकरण, व्यक्तित्व निर्माण जस्ता विषय पाठ्यक्रममा समावेश गर्न समन्वय गरिने छ ।

१२. विशेष क्षेत्र, विशेष प्राथमिकता र प्राथमिकता समूहका युवालाई सहज ढङ्गले गुणस्तरीय शिक्षा हासिल गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न विशेष कक्षा, विशेष विद्यालय र समावेशी शिक्षण पद्धति अपनाउँदै शैक्षिक संस्थाको पूर्वाधारलाई क्रमिक रूपमा अपाङ्गमैत्री बनाउँदै लगिने छ ।

२.६.२ रोजगारी र उद्यमशीलता विकास

१. युवालाई स्वदेशमै रोजगारीको सुनिश्चित गर्न आवश्यक कानुनी, भौतिक एवं आर्थिक संरचना तयार गरी युवालाई उद्योग, व्यावसाय र उद्यमशीलतामा अभिप्रेरित गरिने छ ।

२. अदक्ष युवा श्रमशक्ति वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा विभिन्न कठिनाइको सामाना गर्नु परिरहेको वर्तमान अवस्थालाई हृदयगङ्म गरी श्रम शक्तिलाई दक्ष बनाइने छ ।

३. प्रदेश सरकारको वार्षिक बजेटको ठुलो हिस्सा उत्पादनका क्षेत्रमा लगानी गरी उद्यमशीलता र रोजगारी विकास गरिने छ ।

४. स्वदेशमै रोजगारीका पर्याप्त अवसर सिर्जना गर्न कृषि, पर्यटन, जलस्रोत, वन, जडिबुटी पूर्वाधार विकास, उद्योगलगायतका क्षेत्रले वार्षिक रूपमा सिर्जना गर्नुपर्ने रोजगारीको लक्ष्य निर्धारण गरी कार्यसम्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

५. रोजगारीमा लैङ्गिक असमानता अन्त्य गरी विशेष प्राथमिकता र प्राथमिकताका समूहका युवालाई विशेष कार्यक्रममार्फत रोजगारीमा अत्तिरिक्त अवसर प्रदान गरी समानताको प्रत्याभूति दिलाइने छ ।

६. बागमती प्रदेशमा युवा र रोजगारदातासँग जोड्न बेरोजगार युवाको डिजिटल प्रविधिबाट लगत सङ्कलन गरी श्रमबजारसँगको समन्वयमा रोजगारी प्रदान गर्न आवश्यक संयन्त्र विकास गरिने छ । साथै रोजगारीको सुनिश्चित नहुँदासम्म प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम बेरोजगार युवालाई विशेष सुविधा उपलब्ध गराइने छ ।

७. युवामा उद्यमशीलता विकास गर्न विभिन्न क्षेत्रका विज्ञको संलग्नतामा ‘प्रदेश युवा उद्यमशीलता प्राविधिक सहयोग डेस्क’ सञ्चालनमा ल्याइने छ । साथै, विज्ञान र प्रविधिसम्बन्धी उद्यमशीलतालाई प्रथामिकताका साथ प्रवर्द्धन गरिने छ ।

८. वैदेशिक अध्ययन तथा रोजगारीबाट फर्केका युवाको ज्ञान, सिप, प्रविधि, पुँजी र अनुभवलाई प्रदेशको विकासमा परिचालन गर्न आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।

९. युवाद्वारा सञ्चालित उद्यम तथा व्यवसायको बिमा गर्ने व्यवस्था मिलाउनुका साथै कर्जा प्रवाहलाई सहज र विश्वसनीय बनाइने छ ।

१०. उद्यमशीलता, सिप विकास, रोजगारी अभिवृद्धिका लागि अध्ययन-अनुसन्धान, अन्तरक्रिया, तालिम-गोष्ठी आयोजना गरी युवासँगको सहकार्य र समन्यवलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।

११. उद्यमशील युवालाई प्रोत्साहन गर्न उत्पादित वस्तु बजारीकरण, भण्डारणको व्यवस्था गर्ने, घरेलु तथा साना उद्योग प्रर्वद्धन, प्रोत्साहन र विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

१२. उद्यमशील र स्वरोजगार युवालाई उत्पादनमा निरन्तरता दिन सम्मान, प्रोत्साहन गर्नुका साथै सहकारी र डिजिटल प्रविधिमार्फत बजार र मूल्यको वैज्ञानिक समाधान खोजिने छ ।

१३. उद्यमी युवाका सङ्घर्ष र सफलताका कथा मार्फत युवा उद्यमशीलता प्रवर्द्धनका लागि प्रोत्साहन गर्न युवाका बिचमा अन्तरक्रिया र परामर्श गर्न तथा विदेशबाट फर्केर आएका युवालाई समेत समेटी **‘युवा उद्यमी सञ्जाल’** निर्माण गरी अनुभव आदानप्रदान गर्ने अवसर निर्माण गरिने छ ।

१४. स्थानीय स्रोत साधनको पहिचान, परिचालन र व्यवस्थापनमा युवाको सहभागिता वृद्धि गरी युवा स्वरोजगार प्रर्वद्धन गर्न अदक्ष युवालाई समूहको आधारमा सिप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

२.६.३ स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षा

१. प्रदेश सरकारको लगानीमा स्वास्थ्यसम्बन्धी प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनका लागि तोकिएका स्थानमा निश्चित समयसम्म आधारभूत तलबमा सेवा दिने सर्तमा विशेष छात्रवृतिको व्यवस्था गरिने छ ।

२. लैंगिक हिंसा, प्रजनन स्वास्थ्य, लागु पदार्थ प्रयोग, एचआईभी/एड्स तथा यौन स्वास्थ्यसम्बन्धी परामर्श तथा सचेतनामूलक र पुनस्थापना लक्षित कार्यक्रम गरिने छ । लागुऔषधको प्रयोग विरुद्ध उपचारात्मक, निरोधात्मक र प्रतिरोधात्मक विधि अपनाई विविध गतिविधि सञ्चालन गरिने छ ।

३. स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरी उमेर समूहगत प्राथमिकताका आधारमा युवा लक्षित स्वास्थ्य कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । विशेष प्राथमिकता र प्रथमिकताको क्षेत्रमा परेका युवाको स्वास्थ्य उपचारलाई राज्यले क्रमिक रूपमा निःशुल्क बनाउँदै लाने छ । साथै गर्भवती महिलाको स्वास्थ्य र पोषणमा प्रदेश सरकारले प्रथामिकताका साथ ध्यान दिने छ ।

४. श्रमिक युवाको स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षा सुरक्षित गर्ने बिमा, सुरक्षाका अन्य मापदण्ड, त्रैमासिक स्वास्थ्य परीक्षण एवम् जटिल प्रकृतिका रोगहरूको सम्बोधन गर्नका निम्ति प्रभावकारी रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

५. युवालाई अपराध, हिंसा तथा लागुपदार्थ प्रयोगबाट जोगाउन हरेक अभिभावकलाई सकारात्मक अभिभावकत्व सम्बन्धी प्रशिक्षण दिइने छ । विद्यालयमा विद्यार्थीलाई जीवन कला र व्यवस्थापनका विभिन्न आयामबारे प्रभावकारी सिकाइ तथा प्रशिक्षण दिइने छ ।

६. युवामा नकारात्मक सोच, कुलत दुर्व्यसन र सामाजिक विकृतिका कारण आउन सक्ने मानसिक तनाव तथा मानसिक समस्याका कारण हुने मानसिक रोग तथा सोका कारणले सृजना हुने समस्या रोक्नका लागि मानसिक तनाव व्यवस्थापन मनोसामाजिक परामर्श लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने
छ ।

२.६.४ सहभागिता, स्वयंसेवा र परिचालन

१. प्रदेश सरकारले निर्धारण गरेको मानवीय, आर्थिक र पूर्वाधार विकासको लक्ष्य प्राप्त गर्न युवाको व्यापक र अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद्का समयमा नागरिकलाई सेवा दिन युवा सङ्घ-सङ्गठन तथा संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्दै स्थानीय तहमा युवा समिति निर्माण गरी परिचालन गरिने छ ।

२. समाजमा विद्यमान विभेद, कुरीति, अन्धविश्वास, सामाजिक विकृति विस्थापनका लागि सम्बन्धित स्थानका युवाको अगुवाइमा सामाजिक रूपान्तरण अभियान सञ्चालन गरी न्यायपूर्ण र वैज्ञानिक मानव समाज निर्माणको पहल गरिने छ ।

३. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा हुने विविध कार्यक्रम, गोष्ठी, सेमिनार र तालिममा बागमती प्रदेशका युवाको सहभागिता सुनिश्चित गरिने छ ।

४. प्रदेशको मौलिक संस्कृति, परम्परागत पेसा र सिपको संरक्षण र विकास गर्न युवालाई अध्ययन-अनुसन्धानको अवसर सिर्जना गरिने छ ।

५. गरिबी तथा असमानता न्यूनीकरण, मानव बेचबिखन नियन्त्रण, सामाजिक द्वन्द्व समाधान तथा शान्ति स्थापनाका लागि युवाको भूमिका र सहभागिता विस्तार गर्दै युवा विकासका क्षेत्रमा क्रियाशील सरकारी तथा गैरसरकारी सङ्घ-संस्थासँगको समन्वय र सहकार्यमा समाजमा मेलमिलाप तथा सामाजिक द्वन्द्व न्यूनीकरणका लागि स्वयंसेवकका रूपमा युवा परिचालन गरिने छ ।

६. युवामा स्वयम्सेवी भावना विकास गर्न युवा र विद्यार्थी सङ्घ-सङ्गठनसँगको सहकार्यमा युवा स्वयम्सेवकको रोस्टर तयार गरी महिनामा कम्तीमा १ दिन युवालाई प्रदेश अन्तर्गत तोकिएका विभिन्न सामाजिक कार्यमा स्वयम्सेवकका रूपमा परिचालन गरी स्वयम्सेवा गरेवापत प्रमाणपत्र उपलब्ध गराइने छ ।

७. जागरणमूलक अभियानमार्फत युवामा स्वयम्सेवी भावनाको विकास तथा युवा सहभागितामा विभिन्न सामाजिक कार्य जस्तै : सरसफाइ, वृक्षारोपण, वन, वातावरण र जलवायु परिवर्तन-सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम आयोजना गरिने छ । स्वयम्सेवा मार्फत सामाजिक विकासमा योगदान गरेका युवालाई सम्मान तथा प्रोत्साहन गरिने छ ।

८. युवालाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा सफल युवा नेतृत्वसँग अन्तरक्रिया गराउने, विकसित देशका विकासका नमुना, अभ्यास, नीति, कार्यक्रम, ज्ञान, सिप र अनुभव हासिल गर्ने अवसर प्रदान गर्न अन्य प्रदेश एवं सङ्घीय सरकारसँग समन्वय र सहकार्यमा युवा अनुभव आदान-प्रदान र अन्तर्राष्ट्रिय सभा-सम्मेलन आयोजना गरिने छ ।

९. विशेष क्षेत्र, विशेष प्राथमिकता र प्राथमिकता समुहका युवाको पहिचान गरी सामाजिक, राजनीतिक एवं आर्थिक स्रोतमा पहुँच कायम गर्न समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वबाट विकास र समृद्धिको कार्यक्रमहरूमा सहभागिता गराइने छ ।

२.६.५ सशक्तीकरण र नेतृत्व विकास

१. युवाको सामाजिक सशक्तीकरणका लागि सूचना-प्रविधिका माध्यमद्वारा आधुनिक ज्ञानको विकास र विस्तार, आर्थिक सशक्तीकरणका लागि रोजगारी र उद्यमशीलता, राजनीतिक सशक्तीकरणका लागि नीति निर्माण र निर्णय प्रकृयामा प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

२. बागमती प्रदेश अन्तर्गत सबै मन्त्रालय र स्थानीय तहमा युवा फोकल पर्सन तोक्ने व्यवस्था मिलाई प्रदेश सरकारबाट सञ्चालन हुने युवा लक्षित नीति, कार्यक्रम र बजेट निर्माण तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने छ ।

३. युवालाई नेतृत्व विकास गर्न तालिम, परामर्श, गोष्ठी, सेमिनार र अध्ययन-अनुसन्धानमूलक कार्यक्रम आयोजना गरिने छ ।

४. विदेशमा रहेका युवाले सिकेका ज्ञान र सिपलाई प्रदेशमा सदुपयोग गर्न स्वदेश फर्कौं अभियान मार्फत युवाको सिप, क्षमता र प्रतिभालाई प्रोत्साहन र सम्मान गर्ने कार्यक्रम आयोजना गरिने छ ।

५. प्रदेश र स्थानीय स्तरमा समाज विकासको अध्ययन-अनुसन्धान गर्न विभिन्न प्रतिष्ठान, अध्ययन केन्द्र तथा संस्था स्थापना गर्नुका साथै सामुदायिक सिकाइ केन्द्रलाई पठन संस्कृतिको विकास तथा सिर्जनात्मक कार्य गर्ने थलोका रूपमा विकास गरिने छ ।

६. विशेष क्षेत्र, विशेष प्राथमिकता र प्राथमिकता समूहका युवाको सशक्तीकरण र नेतृत्व विकासका लागि सिप विकास तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

२.६.६ वैज्ञानिक खोज, प्रविधि र अन्वेषण

१. प्रदेश सरकारद्वारा वैज्ञानिक खोज, अन्वेषण तथा अध्ययन-अनुसन्धानका लागि प्रयोगशाला, भौतिक पूर्वाधार, औजार सहितको 'प्रदेश युवा नवप्रवर्तन केन्द्र (युथ इनोभेशन सेन्टर)' स्थापना गरी सञ्चालन गरिने छ ।

२. युवा वैज्ञानिक उत्पादन गर्न बागमती प्रदेश सरकारको लगानीमा प्रदेशका युवालाई विश्वका खोज-अनुसन्धान गर्ने प्रतिष्ठित विश्वविद्यालयमा अध्ययन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

३. प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा 'आइटी पार्क'को स्थापना गरी युवालाई विज्ञान-प्रविधिका क्षेत्रमा क्रियाशील बनाउन सूचना-प्रविधिसम्बन्धी तालिम दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

४. युवालाई विज्ञान र प्रविधिको सदुपयोगमा प्रोत्साहन गराउँदै डिजिटल साक्षरता तथा साइबर अपराधसम्बन्धी तालिम र सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

५. युवासम्बन्धी वर्गीकृत डाटा बैङ्क निर्माण तथा प्रदेश युवा एप निर्माण गरी युवालाई सुसूचित गराउँदै प्रयोग र परिचालनको दायरा बढाइने छ ।

६. युवाका समस्या सुन्ने तथा सरोकारवाला निकायबाट समाधानको पहल लिन उत्प्रेरित गर्दै सञ्चार माध्यममा क्रियाशील युवालाई युवासम्बन्धी सूचना सम्प्रेषण गर्न प्रोत्साहन गरिने छ ।

७. प्रदेशभित्रका विश्वविद्यालयमा अध्ययनरत विज्ञान तथा सूचना प्रविधिका विद्यार्थी, शोधकर्ता र विज्ञलाई समेटेर प्रदेश युवा परिषद्को आयोजनामा हरेक वर्ष विज्ञान तथा सूचना प्रविधि सम्मेलन आयोजना गरिने छ ।

८. बागमती प्रदेशको समृद्धि र पहिचानमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा योगदान पुऱ्याएका उद्यमी, वैज्ञानिक अन्वेषणमा संलग्न र विशिष्ट क्षमता भएका युवालाई वार्षिक रूपमा प्रदेश युवा प्रतिभा सम्मान प्रदान गरिने छ ।

२.६.७ जलवायु परिवर्तन र वातावरण संरक्षण

१. युवालाई जलवायु परिवर्तन र यसले पारेको प्रभाव, प्रदूषण न्यूनीकरणका बारेमा सचेतनामूलक कार्यक्रम युवाहरूकै नेतृत्व र सहभागितामा सञ्चालन तथा अध्ययन, अनुसन्धान गर्न युवा-विद्यार्थीहरूलाई वित्तीय सहयोग उपलब्ध गराइने छ ।

२. वातावरण संरक्षणका लागि वनको संरक्षण तथा वृक्षरोपण, राजमार्ग र नदीनाला आसपास उद्योग स्थापना र अनियन्त्रीत उत्खनन, नदीकटान र प्रदूषण न्यूनीकरण, फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्न सरकार तथा विभिन्न सङ्घसंस्थाको अगुवाइमा स्थानीय तहसम्मै युवा परिचालन गरिने छ ।

३. जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण गरी दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्ने कार्यक्रममा युवाको सहभागिता बढाउन प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा युवाको नेतृत्वमा प्रवर्धनात्मक गतिविधि सञ्चालन गरिने छ ।

२.६.८ कला, साहित्य, खेलकुद र मनोरञ्जन

१. प्रदेशमा रहेका विभिन्न कला, संस्कृति, भाषा तथा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र विकासका लागि युवाको सक्रिय संलग्नता अभिवृद्धि गर्न विभिन्न महोत्सव, सम्मेलन, प्रतियोगिता, कार्यशाला र प्रर्दशनी आयोजना गरिने छ ।

२. खेलकुदको विकास गर्न प्रदेशमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको रङ्गशाला एवं प्रदेश अर्न्तगतका सबै स्थानीय तहमा खेल पूर्वाधार तयार गरी खेल प्रतियोगिता आयोजना गरी प्रोत्साहन गरिने छ ।

३. खेल प्रतिभाको विकासका लागि विद्यालय तहदेखि नै उचित प्रशिक्षणको व्यवस्था मिलाइने छ ।

४. खेलाडी, कलाकार, साहित्यकार, लेखक तथा युवा सर्जकको जीविकोपार्जनलाई सहज बनाउन पुरस्कार, सम्मानको व्यवस्था गरी सिर्जनशीलता अभिवृद्धि गरिने छ । साथै, युवाद्वारा सञ्चालित खेलकुद क्लव एवं कला र साहित्यसम्बन्धी संस्थालाई आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गरी सबल बनाइने छ ।

५. अपाङ्गता भएका युवाको खेलकुदमा सहभागिता सुनिश्चित गर्न विशेष खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गरिने छ ।

२.६.९ साझेदारी तथा सहकार्य

१. प्रदेश अन्तर्गत विभिन्न सरकारी निकाय, युवा विकासका क्षेत्रमा क्रियाशील गैरसरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट युवाका लागि गरिने कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक समन्वय गरी एकीकृत र परिणाममुखी प्रणालीको विकास गरिने छ ।

२. प्रदेशमा युवाको सर्वाङ्गीण विकास गर्न सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, सामाजिक तथा राजनीतिक सङ्घ-संस्था, सङ्गठन, सहकारी,

निजी क्षेत्र, गैरआवासीय नेपाली संस्था र दातृ निकायको आर्थिक तथा प्राविधिक साझेदारीमा सम्मेलन, महोत्सव, अनुभव आदान प्रदान तथा विभिन्न प्रतियोगिता सञ्चालन गरिने छ ।

भाग ३ नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था

३.१ नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्था

बागमती प्रदेश युवा नीति कार्यान्वयनको नेतृत्व प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेश, युवा क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालयले गर्ने छ । नीति कार्यान्वयनका लागि प्रदेश युवा परिषद्, प्रदेश सरकार अन्तर्गतका सबै सरकारी निकाय, राजनीतिक दलका युवा विद्यार्थी सङ्गठन, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी सङ्घ संस्था, निजी क्षेत्र, सहकारी, नागरिक समाज र स्थानीय निकायलाई प्रोत्साहन र परिचालन गरी समन्यव एवं सहकार्य स्थापित गरिने छ । साथै प्रदेश युवा परिषद्लाई पर्याप्त बजेट विनियोजन गरी युवा परिषद्लाई युवाको नीति निर्माण र नेतृत्व तहमा प्रतिनिधित्व, क्षमता प्रस्फुटन र विकासको थलो, विचार अभिव्यक्तिको मञ्च, युवा प्रोत्साहनको अगुवा संस्था एवं युवाका समस्या, चुनौती सम्बोधन गर्ने निकायका रूपमा विकास गरिने छ । बागमती प्रदेशभित्रका सबै जिल्लामा युवा समिति निर्माण तथा संस्थागत क्षमता विकास गरिने छ । बागमती प्रदेशभित्रका स्थानीय तहमा युवा समिति निर्माणका लागि प्रदेश सरकारले आवश्यक ऐन, नियम, कार्यविधि निर्माणमा प्रदेशको युवा हेर्ने मन्त्रालयले र सहजीकरण गर्ने छ । ऐन, नियम र कार्यविधिमा व्यवस्था भएबमोजिम स्थानीय तहमा युवा समिति गठन गर्न युवा हेर्ने मन्त्रालयले आवश्यक समन्वय, सहजीकरण गर्ने छ । प्रदेश सरकारले नीति कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कानुन, नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिका निर्माण गरी लागू गर्ने छ । यस नीतिको कार्यान्वयनको लागि आवश्यकअनुसार ऐन, नियम, विनियम तथा निर्देशिका बनाई लागु गरिने छ । यस नीतिको कार्यान्वयनका लागि प्रदेशको युवा हेर्ने मन्त्रालय, युवा परिषद् र नीति कार्यान्वयन निर्देशक समितिले सहजीकरण, समन्वय र नियमनकारी भूमिका निर्वाह गर्ने छ ।

३.२ संस्थागत व्यवस्था

३.२.१ प्रदेश युवा विकास तथा नीति कार्यान्वयन निर्देशक समिति

क) बागमती प्रदेशको विकास र समृद्धिका लागि मुख्य भूमिकामा रहने युवा नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि मार्गनिर्देशन गर्न, मन्त्रालय, युवा परिषद् तथा सम्बन्धित निकायहरूबिच समन्वय र सहकार्य गर्न देहाय बमोजिमको उच्चस्तरीय युवा विकास तथा नीति कार्यान्वयन निर्देशक समिति गठन हुने छ :

१. मुख्यमन्त्री -संयोजक

२. आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री -सदस्य

३. युवा क्षेत्र हेर्ने मन्त्री -सदस्य

४. प्रदेश नीति तथा योजना आयोगका उपाध्यक्ष-सदस्य

५. प्रमुख सचिव -सदस्य

६. प्रदेश युवा परिषद् उपाध्यक्ष - सदस्य

७. युवा हेर्ने मन्त्रालयको सचिव -सदस्य सचिव

ख) युवा विकास तथा नीति कार्यान्वयन निर्देशक समितिले देहाय बमोजिमको कार्यहरू गर्ने छ :

- युवा नीतिले लिएका लक्ष्य र उद्देश्य पूरा गर्न प्रदेश सरकार र सबै मन्त्रालयलाई आवश्यक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न समन्वय गर्ने ।
- युवा विकाससम्बन्धी दीर्घकालीन तथा अल्पकालीन योजना र रणनीतिक योजना स्वीकृत गर्ने ।
- प्रदेशको विकास र समृद्धिलाई केन्द्रमा राखेर युवा तथा खेलकुदसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूको प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण एवम् युवा विकाससम्बन्धी बहस, संवाद, अर्न्तक्रिया तथा सभाको सञ्चालन गर्न गराउन सम्बन्धित निकायलाई मार्गदर्शन गर्ने ।
- प्रदेशस्तरमा युवा क्षेत्रसँग सम्बन्धित व्यक्ति, संस्थाहरूको दर्ता, नवीकरण, कार्यक्रमको सुपरिवेक्षण, अनुगमन, मूल्याङ्कन, युवासँग सम्बन्धित नयाँ सोच र अवधारणाको विकास, प्राथमिकता क्षेत्रको पहिचान, युवा तथा खेलकुद हेर्ने मन्त्रालय, युवा परिषद्ले गर्ने कार्यक्रमको सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्याङ्कनमा सहयोग गर्ने ।
- युवा नीतिको लक्ष्य तथा उद्देश्यप्राप्तिका लागि अभिभावकीय जिम्वेवारी वहन गर्ने ।
- प्रदेशको युवा हेर्ने मन्त्रालय तथा प्रदेश युवा परिषद्को वार्षिक प्रतिवेदन उपर छलफल तथा समीक्षा गरी आवश्यक निर्देशन दिने ।

ग) निर्देशक समितिको बैठक सामान्यतया वर्षको दुई पटक बस्ने छ ।

३.३.२ युवा विकास तथा नीति कार्यान्वयन कार्यकारी समिति

प्रदेश नीतिको कार्यान्वयनको कार्यकारी समितिको रूपमा प्रदेश युवा परिषद्ले कार्य गर्ने छ ।

३.३ स्रोत-साधनको व्यवस्था

यस नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रदेश सरकार मातहतका सबै निकायले प्रदेश युवा नीतिको उद्देश्य बमोजिम आआफ्नो क्षेत्राधिकारभित्र परेका नीति, कार्यनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिने छ । प्रदेश सरकार एवं स्थानीय तहले आफ्ना वार्षिक नीति, योजना, कार्यक्रम र बजेटमा युवा नीतिले निर्दिष्ट गरेका नीति तथा कार्यक्रमलाई समावेश गरी प्राथमिकतासहित कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरिने छ । साथै, सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने विशेष आर्थिक सहयोग वा अनुदानबाट समेत नीतिले निर्देशित गरेका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । यसका अलावा राष्ट्रिय तथा अर्न्तराष्ट्रिय विकास साझेदार, गैरसरकारी संस्था र निजी क्षेत्रसँग सहकार्य र समन्वय गरी नीतिले परिकल्पना गरेका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि स्रोत-साधन व्यवस्था गरी परिचालन गरिने छ ।

३.४ नीति कार्यान्वयन योजना

(क) युवा नीतिबारे प्रदेश सरकारका सबै संरचना तथा स्थानीय तहसम्मै व्यापक सचेतना विस्तार गरिने छ ।

(ख) युवाको सक्रियता र सहभागिता बढाउन युवा हेर्ने मन्त्रालय, युवा परिषद्, जिल्ला युवा समितिमार्फत प्रर्वद्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

(ग) युवासम्बद्ध निकायहरूमा स्रोत व्यवस्थापन, प्रभावकारी कार्यसम्पादन तथा परिचालनका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिने छ ।

(घ) विशेष क्षेत्र लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

(ङ) युवालाई विविध क्षेत्रको अध्ययन-अनुसन्धान र नवप्रवर्द्धनमा लाग्न उत्प्रेरित गरिने छ ।

(च) युवा नीतिले अवलम्बन गरेका संस्थागत संरचनाहरूको प्रभावकारी कायान्वयन गरिने छ ।

(छ) युवा नीतिको सशक्त कार्यान्वयनका लागि प्रदेश नीति तथा योजनामा समावेश गरी लागु गरिने छ ।

(ज) प्रदेश युवा नीति कार्यान्वयन निर्देशक समिति तथा प्रदेश युवा हेर्न मन्त्रालयको संयुक्त ग्रसरतामा युवा नीतिको कार्यान्वयनको प्रभावकारी व्यवस्था मिलाइने छ ।

३.५ नीति कार्यान्वयनका जोखिम र न्यूनीकरणका उपाय

प्रदेश युवा नीतिले परिकल्पना गरेका कतिपय उद्देश्य सङ्घीय सरकारसँगको समन्वय र सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने तथा प्रदेश सरकारलाई युवा नीतिले परिकल्पना गरेका संरचना निर्माण र आर्थिक व्यवस्थापनमा चुनौतीपूर्ण हुन सक्दछ । साथै, राजनीतिक अस्थिरता, आर्थिक सङ्कट, प्राकृतिक प्रकोप लगायतका कारण युवा नीति कार्यान्वयनमा परोक्ष प्रभाव पर्न सक्दछ ।

प्रदेश युवा नीति कार्यान्वयन गरी नीतिले लिएका लक्ष्य-उद्देश्य हासिल गर्न प्रदेशको प्रदेश सरकार, युवा क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालयको प्रभावकारी अविभावकत्व र प्रदेश युवा परिषद्को क्रियाशीलता नै प्रमुख उपाय हो । यसका अलावा, युवा नीतिको परिकल्पना साकार पार्न स्रोत-साधनको सुनिश्चितता गर्दै वैज्ञानिक योजना निर्माण गरी अक्षरशः कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ । सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह एवं राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय विकास साझेदार, सरोकारवाला सङ्घ-संस्था र सङ्गठनसँगको उचित समन्वय र सहकार्य हुन अपरिहार्य हुन्छ । सबै क्षेत्रमा युवाको अपनत्व वृद्धि गरी निर्विवादित र सहज ढङ्गले नीति कार्यान्वयन हुन सक्दछ । युवा नीति कार्यान्वयनको सफल अनुगमन-मूल्याङ्कन प्रणाली विकास गरी सूचक पछ्याउन जरुरी हुन्छ ।

३.६ अन्य नीतिसँगको सम्बन्ध

यस नीतिको कार्यान्वयनका लागि सङ्घ र बागमती प्रदेश सरकारको अन्य नीतिसँग परिपूरक सम्बन्ध रहने छ । यस नीतिमा उल्लेख गरिएका प्रावधानहरू कार्यान्वयन गर्दा सङ्घीय सरकारको कार्यक्षेत्रमा पर्ने नीतिबाहेक संविधानले प्रदत्त गरेको सङ्घ र प्रदेशको संयुक्त जिम्मेवारी र प्रदेश सरकारले गुर्नपर्ने कार्यक्षेत्रको जिम्मेवारीमा आधारित रही अन्य नीतिसँगको सम्बन्ध कायम गरिने छ । अन्य नीतिमा उल्लेखित युवासँग सम्बन्धित विषयहरूको कार्यान्वयनका लागि आवश्यवकताअनुसार समन्वय र सहजीकरण गरिने छ ।

३.७. नीति कार्यान्वयनको जिम्मेवारी

बागमती प्रदेश सरकारले नीति कार्यान्वयन गर्न आवश्यक ऐन, नियम, विनियम, निर्देशिका बनाउने छ । प्रदेशको योजना र विकासका नीति कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा यस नीतिअनुकूल हुने गरी तय गरिने छ । यस नीतिको कार्यान्वयन गर्दा प्रदेश सरकारले नेपालको संविधान बमोजिम अधिकार क्षेत्र परेका कार्यक्रम तथा आयोजना मात्र कार्यान्वयन गर्ने छ ।

३.९ अनुगमन र मूल्याङ्कन

मूलतः प्रदेश युवा नीतिको अनुगमनप्रति उत्तरदायी संस्था युवा क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालय हुने छ । युवा नीतिलाई परिणाममुखी बनाउन आवश्यक संयन्त्र निर्माण गरी नीतिले परिकल्पना गरेका लक्ष्य, उद्देश्य, र कार्यनीति हासिल भएनभएको अनुगमन-मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । साथै प्रदेशमा युवा नीतिको कार्यान्वयनको अवस्था मूल्याङ्कन गर्न युवा मन्त्रालयमार्फत प्रत्येक वर्ष युवा परीक्षण (युथ अडिट) गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

३.१० परिमार्जन र संशोधन

प्रदेश सरकारले प्रत्येक ५ वर्षमा प्रदेश युवा नीतिको समीक्षा र पुनरावलोकन गर्ने छ । तर युवाको विकास र सर्वाङ्गीण हितलाई सुनिश्चित गर्न थप परिमार्जन गर्नु परेमा तोकिएको समयअगावै पनि आवश्यकता अनुसार नीति परिमार्जन तथा संशोधन गर्न भने बाधा पर्ने छैन । नीतिमा रहेका विषयवस्तुको व्याख्या र पुस्ट्याइँ युवा हेर्ने मन्त्रालयले गर्ने छ । नीतिको पुनरावलोकनको क्रममा युवा विज्ञ, सम्बन्धित सार्वजनिक निकाय, विश्वविद्यालय, युवा परिषद्, युवा समिति, निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रका युवासँग सम्बन्धित सङ्घसंस्थालाई समेत सहभागी गराइने छ ।